

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

ΣΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΟΜΟΥ

«ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΕ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ»

Α' - ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 του Συντάγματος. Ο προσανατολισμός αυτός επιβάλλει την απαγόρευση των διακρίσεων κάθε είδους, όπως επιβεβαιώνεται στο άρθρο 5 παρ. 2 του Συντάγματος, όπου ρητά ορίζεται ότι όλοι όσοι βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους, χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής, γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων. Από τα παραπάνω απορρέουν έννομα αγαθά, που προστατεύονται με βάση και το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος, το οποίο ορίζει ότι καθένας έχει δικαίωμα στην παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια.

2. Η ανάγκη καταπολέμησης των διακρίσεων, και δη των εκδηλώσεων ρατσισμού, υπαγορεύεται, επιπλέον, από διεθνείς συμβάσεις που δεσμεύουν τη χώρα. Ειδικότερα, από την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων με βάση τα ιδιαίτερα φυσικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά ομάδων ή προσώπων (όπως η φυλή, το χρώμα, η θρησκεία, οι γενεαλογικές καταβολές, η εθνική ή εθνοτική καταγωγή, η αναπηρία, το φύλο, ο σεξουαλικός προσανατολισμός ή η ταυτότητα φύλου). Η αρχή αυτή θεμελιώνεται στην προστασία της ελευθερίας και αξιοπρέπειας του ανθρώπου, καθώς και στις αρχές της δίκαιης και ίσης μεταχείρισης χωρίς διάκριση. Τα δικαιώματα και οι ελευθερίες αυτές κατοχυρώνονται σε πολλά διεθνή κείμενα και συμβάσεις, που εδώ και δεκαετίες συγκροτούν το διεθνές πλέγμα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του Ο.Η.Ε, στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα και τα πρόσθετα πρωτόκολλα, στη Διεθνή Σύμβαση «περί καταργήσεως πάσης μορφής φυλετικών διακρίσεων» του 1966 (κύρωση με το Ν.Δ. 494/1970), στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά των Βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας του 1984, στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού του 1989, στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο και στο Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, και στις Ιδρυτικές Συνθήκες και στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3. Ενώ τα προαναφερθέντα ισχύουν γενικά, η κατακόρυφη αύξηση των ρατσιστικών εγκλημάτων στη σημερινή συγκυρία προσλαμβάνει ανεξέλεγκτες διαστάσεις, αφαιρεί και απειλεί ζωές, και υποσκάπτει ευθέως τη δημοκρατία και τα θεμέλια της δημοκρατικής λειτουργίας, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Για όλους αυτούς τους λόγους, απαιτείται

η ενίσχυση του υπάρχοντος νομοθετικού πλαισίου, σε επίπεδο ποινικού και διοικητικού δικαίου αλλά και σε επίπεδο χάραξης μιας συγκροτημένης αντιρατσιστικής πολιτικής, προκειμένου αφενός να δοθεί τέλος στην ατιμωρησία των δραστών εγκλημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά αφετέρου να εξαλειφθεί ο ρατσισμός και η εγκληματική ρατσιστική δράση, που εξαπλώνεται ακριβώς λόγω της ανεπάρκειας του νομικού πλαισίου αλλά και της ανεπαρκούς εφαρμογής των υπαρχουσών διατάξεων.

4. Ο πολλαπλασιασμός των κρουσμάτων βίας (η επίσημη καταγραφή των οποίων, απουσία εθνικού μηχανισμού καταγραφής, δεν αποτελεί παρά την κορυφή του παγόβουνου), τα νομοθετικά κενά, η μη ενσωμάτωση διεθνών συμβάσεων στο εθνικό δίκαιο, και, τέλος, οι κακές διοικητικές πρακτικές που συνδέονται με τα προαναφερθέντα, πλήττουν βανάυσα τη δημοκρατία και το κύρος της χώρας μας διεθνώς. Η πρόσφατη Έκθεση του Επιτρόπου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου του Συμβουλίου της Ευρώπης, οι εκθέσεις διεθνών οργανισμών και μη κυβερνητικών οργανώσεων (Υπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Διεθνής Αμνηστία, Human Rights Watch), οι ταξιδιωτικές οδηγίες ξένων πρεσβειών και τα δημοσιεύματα μέσων ενημέρωσης διεθνούς κύρους, ως πλέον αξιόπιστοι μάρτυρες, πιστοποιούν ότι η αντιμετώπιση του ρατσισμού από την ελληνική έννομη τάξη υπήρξε μέχρι σήμερα απολύτως δυσανάλογη των πραγματικών διαστάσεων του φαινομένου.

5. Η πλημμελής ανταπόκριση των Αρχών καταδεικνύει ότι η ενίσχυση του ρατσισμού δεν σχετίζεται μονοσήμαντα με την οικονομική κρίση και τη δημοσιονομική κατάσταση της χώρας. Ήδη από το έτος 2001, η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, που αποτελεί συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας, είχε συντάξει σχετική έκθεση, με τίτλο «Κύρια ζητήματα φυλετικών διακρίσεων στην Ελλάδα». Τα συμπεράσματά της, ωστόσο, είχαν αγνοηθεί από τις αρμόδιες Αρχές.

6. Την ίδια στιγμή, το νομοθετικό πλαίσιο αντιμετώπισης του ρατσισμού περιορίστηκε στον Ν.927/1979 («περί κολασμού πράξεων ή ενεργειών αποσκοπούσων εις φυλετικές διακρίσεις»). Πρόκειται για νόμο που ψηφίστηκε σε μια πολύ διαφορετική ιστορική, κοινωνική και πολιτική συγκυρία, αυτή των πρώτων χρόνων της Μεταπολίτευσης, Στο νόμο αυτό, ο νομοθέτης προέβλεψε την ποινική απαξία της έκφρασης ρατσιστικών ιδεών, όχι όμως και της τέλεσης πράξεων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι, σύμφωνα με στοιχεία, από την ψήφιση του νόμου αυτού μέχρι σήμερα, καταγράφηκε μία και μόνη αμετάκλητη καταδίκη για παράβασή του, ενώ ένας μικρός αριθμός πρωτόδικων καταδικών κατέπεσαν στα δευτεροβάθμια δικαστήρια ή με νομοθετική παρέμβαση που αμνήστευε τους καταδικασθέντες για ποινές μέχρι ενός έτους (πρόκειται για ποινές που επιβλήθηκαν κατά τις διατάξεις του ν. 927/1979 περί ρατσιστικής εξύβρισης).

7. Ανενεργή, ατελής και ατελέσφορη αποδείχτηκε, επίσης, η διάταξη του άρθρου 79 παρ. 3, σημείο δ του Π.Κ, η οποία εισήγε ως επιβαρυντική περίπτωση, κατά το στάδιο της επιμέτρησης της ποινής, την τέλεση της παράνομης πράξης από ρατσιστικό μίσος. Από το 2008, οπότε και θεσπίσθηκε, μέχρι σήμερα, η διάταξη δεν έχει τύχει εφαρμογής.

8. Εξίσου προβληματική καταγράφεται και η διαδικασία καταγγελίας εγκλημάτων ρατσιστικής βίας και εντοπισμού των δραστών στο πλαίσιο Π.Δ.132/2012 - Σύσταση Τμημάτων και Γραφείων Αντιμετώπισης Ρατσιστικής Βίας. Η λειτουργία τους παρουσιάζει κενά, δυσχέρειες και αποτυχία ανταπόκρισης στο πρόβλημα ήδη από τους πρώτους μήνες. Κύριος λόγος για αυτή την αναποτελεσματικότητα είναι η επίσημη θέση της ΕΛ.ΑΣ, ότι «σε περίπτωση καταγγελίας επίθεσης σε βάρος παράνομου μετανάστη, δεν ακυρώνεται η νομική διαδικασία απέλασης που προβλέπεται από το νόμο». Κατά συνέπεια, σημαντικό μέρος των θυμάτων και μαρτύρων ρατσιστικών επιθέσεων, οι πρόσφυγες/μετανάστες χωρίς νομομοποιοητικά έγγραφα, αντί να προστατεύονται από το νόμο, θα τιμωρούνται.

9. Είναι ενδεικτικό ότι ο αρμόδιος Εισαγγελέας για θέματα ρατσιστικής βίας, έξι μήνες μετά το διορισμό του, δεν είχε δεχτεί, όπως ο ίδιος δήλωσε, ούτε μία καταγγελία. Ο Εισαγγελέας για θέματα ρατσιστικής βίας επιβεβαιώνει το ατελέσφορο των διατάξεων του Ν. 927/79, δεδομένου ότι, δυνάμει του νόμου αυτού, έχουν ασκηθεί ποινικές διώξεις μόνο για 4 υποθέσεις πανελλαδικά. Επιβεβαιώνει επίσης ότι το παράβολο των 100 ευρώ, που απαιτείται για την καταγγελία, αποτελεί ακόμη έναν αποτρεπτικό παράγοντα για την κίνηση της ποινικής διαδικασίας σε περιπτώσεις ρατσιστικών εγκλημάτων.

10. Επιπλέον, απέτυχαν οι μέχρι σήμερα απόπειρες ενσωμάτωσης, στο εσωτερικό δίκαιο, της Απόφασης-πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ του Συμβουλίου της ΕΕ της 28ης Νοεμβρίου 2008, οι οποίες εστίαζαν λανθασμένα στην απαξία του ρατσιστικού λόγου αντί να προβλέψουν την τιμωρία του αυτουργού/ δράστη της αξιόποινης πράξης με ρατσιστικά χαρακτηριστικά. Μια από αυτές τις αποτυχημένες απόπειρες είναι και το σχέδιο νόμου «Καταπολέμηση εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας», του 2011.

11. Με βάση τα προαναφερθέντα, γίνεται σαφές ότι η διοικητική πρακτική αγνοεί χαρακτηριστικά τις συστάσεις διεθνών οργάνων, όπως του Συμβουλίου της Ευρώπης, που μόλις πρόσφατα, διά του Επιτρόπου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου κ. Νιλς Μούιζνιεκς, προέτρεπε τις Αρχές να συγκροτήσουν «ένα ευρύ, εύρυθμο και αποτελεσματικό σύστημα σε εθνικό επίπεδο για την καταγραφή, την ανάλυση και την εκδίκαση όλων των υποθέσεων ρατσιστικών ή άλλων εγκλημάτων μίσους», καθώς και να θεσπίσουν μέτρα ώστε να αναστέλλεται η απέλαση και να χορηγείται άδεια διαμονής σε θύματα ρατσιστικής βίας και μάρτυρες, για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η δίωξη. Η ανυπαρξία ενός τέτοιου συστήματος, και, ειδικότερα, ενός ασφαλούς και αποτελεσματικού μηχανισμού καταγγελίας και δίωξης, έχει μέχρι σήμερα ως αποτέλεσμα την πλήρη ατιμωρησία των δραστών ρατσιστικών εγκλημάτων. Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας, που συστήθηκε με πρωτοβουλία και τη συμμετοχή της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, έχει επισημάνει ότι τα θύματα ρατσιστικής βίας θεωρούν εκ των προτέρων μάταιη την καταγγελία ανάλογων κρουσμάτων στην Ελληνική Αστυνομία – είτε διότι έχουν αρνητική εμπειρία από τη μέχρι σήμερα ανταπόκριση των Αρχών, είτε διότι δράστες τέτοιων κρουσμάτων είναι και αστυνομικοί.

12. Από τη μέχρι στιγμής παραγνώριση των προαναφερθέντων, αλλά και με βάση την μη ανταπόκριση της σημερινής κυβέρνησης στις συστάσεις διεθνών οργανισμών, προκύπτει, ως ευθέως συναγόμενη πεποίθησή της, ότι η ρατσιστική βία συνιστά πρόσκαιρο φαινόμενο, που συνδέεται με την παρούσα δημοσιονομική κατάσταση, αν δεν αποτελεί μάλιστα ένα είδος «κοινωνικού αυθορμητισμού». Η στάση αυτή, ωστόσο, αγνοεί τη διάχυση των ρατσιστικών συμπεριφορών σε όλο το πλέγμα των διοικητικών μηχανισμών, αλλά και τον οργανωμένο χαρακτήρα των ρατσιστικών επιθέσεων, καθώς και την εγκληματική-στρατηγική πρόθεση των αυτοργών τους, φυσικών προσώπων ή ενώσεων. Είναι, ωστόσο, χαρακτηριστικό ότι, στην Έκθεση για το 2012 που έδωσε στη δημοσιότητα το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας, αναφέρεται πως, σε 91 από τα 154 καταγεγραμμένα περιστατικά, που αφορούν το διάστημα Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2012, τα θύματα των επιθέσεων πιστεύουν ότι οι δράστες συνδέονται με εξτρεμιστικές ομάδες. Η πεποίθηση αυτή προκύπτει και από τα ποιοτικά στοιχεία που καταγράφονται για τις επιθέσεις: οι δράστες σε αυτές τις περιπτώσεις δρουν σε οργανωμένες ομάδες, που κυκλοφορούν είτε με μηχανές είτε πεζή, πολλές φορές με τη συνοδεία μεγάλωσμων σκυλιών. Είναι ντυμένοι με μαύρα ρούχα και ενίοτε με στρατιωτικά παντελόνια, φορώντας κράνη ή έχοντας καλυμμένα τα πρόσωπά τους. Σε σχετικές επιθέσεις έχει καταγραφεί και η συμμετοχή ανηλίκων, ενώ οι περισσότερες επιθέσεις γίνονται μετά τη δύση του ηλίου ή τις πρώτες πρωινές ώρες. Πιο συνηθισμένη πρακτική, όπως αναφέρεται, είναι η «περιπολία» από μαυροφορεμένους, πεζούς ή μοτοσικλετιστές, ως αυτόκλητες ομάδες πολιτοφυλακής, οι οποίοι επιτίθενται σε πρόσφυγες και μετανάστες στο δρόμο, σε πλατείες ή σε στάσεις μέσων μαζικής μεταφοράς, ενώ τελευταία καταγράφονται και επιθέσεις σε πρόσωπα για λόγους ταυτότητας φύλου.

13. Με τις ρυθμίσεις της παρούσας πρότασης νόμου δημιουργείται ένα ολοκληρωμένο και αποτελεσματικό πλαίσιο ποινικής αντιμετώπισης των εγκλημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά και, ταυτόχρονα, προστασίας των θυμάτων και των μαρτύρων. Σκοπός είναι η σαφής οριοθέτηση της αξιόποινης πράξης και η διασφάλιση των εγγυήσεων ώστε να επιτυγχάνεται η δίωξη των εγκλημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά.

Ειδικότερα, με την παρούσα πρόταση:

- Ορίζεται το έγκλημα με ρατσιστικά χαρακτηριστικά.
- Εισάγεται αυτοτελής επιβαρυντική περίπτωση για την τέλεση των εγκλημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά.
- Προβλέπεται ότι η άσκηση ποινικής δίωξης για τα εγκλήματα με ρατσιστικά χαρακτηριστικά θα ασκείται αυτεπαγγέλτως, ενώ η καταδίκη θα συνεπάγεται και αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων.
- Θεσπίζεται, ως παρεπόμενη ποινή, η στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων ακόμη και για πλημμελήματα στις περιπτώσεις καταδίκης δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων.

- Ορίζεται η ευθύνη και προβλέπονται κυρώσεις κατά νομικών προσώπων και ενώσεων προσώπων.
- Προβλέπεται πλαίσιο προστασίας θυμάτων και μαρτύρων, και, ειδικότερα, προστασία από απέλαση και κράτηση θυμάτων και μαρτύρων που στερούνται νομιμοποιητικών εγγράφων, από τη στιγμή της καταγγελίας μέχρι την αμετάκλητη δικαστική κρίση ή την θέση στο αρχείο.
- Προβλέπεται η δωρεάν παροχή νομικής βοήθειας και κατοχυρώνεται δικαίωμα παράστασης πολιτικής αγωγής σε νομικά πρόσωπα που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της υπεράσπισης των δικαιωμάτων του ανθρώπου.
- Συστήνεται Εθνική Επιτροπή Σχεδιασμού και Συντονισμού για την Καταπολέμηση του Ρατσισμού, που υπάγεται στον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, που, μεταξύ άλλων, εκπονεί προγράμματα επιμόρφωσης και εξειδίκευσης των εισαγγελικών, δικαστικών και αστυνομικών αρχών, καθώς και προγράμματα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης πολιτών.
- Στο πλαίσιο της Επιτροπής, συστήνεται εθνικό δίκτυο καταγραφής και καταγγελίας εγκλημάτων ρατσιστικής βίας, στο οποίο συμμετέχουν όλες οι εμπλεκόμενες αρχές και δημόσιοι φορείς.
- Προβλέπονται ειδικές διαδικασίες εποπτείας και λογοδοσίας των δημοσίων υπηρεσιών.

B' - ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Σκοπός του νόμου είναι η καταπολέμηση του ρατσισμού και ο ποινικός κολασμός εγκλημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά που παραβιάζουν θεμελιώδεις αρχές, δικαιώματα και ελευθερίες, όπως αυτά κατοχυρώνονται στο Σύνταγμα και στους νόμους.

Για την εκπλήρωση του σκοπού λαμβάνεται κάθε αναγκαίο και ανάλογο μέτρο με σεβασμό στις γενικώς αναγνωρισμένες αρχές του διεθνούς δικαίου, τις διεθνείς συμβάσεις που δεσμεύουν τη χώρα και τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ 1

1. Στο άρθρο 1, ως «έγκλημα με ρατσιστικά χαρακτηριστικά ορίζεται κάθε αξιόποινη πράξη που τελείται κατά προσώπου ή ομάδας προσώπων λόγω της

εθνικής ή εθνοτικής προέλευσής τους, της φυλής, του χρώματος, της θρησκείας, της αναπηρίας, του φύλου, του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της ταυτότητας φύλου τους» και εισάγεται στον Ποινικό Κώδικα στο άρθρο 13 με την προσθήκη παραγράφου «η». Η αξιόποινη πράξη περιλαμβάνει κάθε παράνομη πράξη, ενέργεια ή παράλειψη προσώπου ή ομάδας προσώπων κατά την έννοια του άρθρου και όλο το φάσμα συμμετοχής (αυτουργία, ηθική αυτουργία, συνέργεια κ.α).

Σύμφωνα με το άρθρο τιμωρούνται πράξεις, δηλαδή συμπεριφορές που απειλούν κάποιο έννομο αγαθό, και όχι ιδέες, θεωρίες και απόψεις. Κι αυτό διότι η ποινική καταστολή πρέπει να οργανώνεται γύρω από τη δίωξη της αξιόποινης συμπεριφοράς και όχι γύρω από τη δίωξη των ιδεών ή του φρονήματος. Κρίνεται αναγκαία η ένταξη του ορισμού των εγκλημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά στον ΠΚ, αφ' ενός για την πιο αποτελεσματική εφαρμογή του, αφ' ετέρου γιατί με την ποινική απαξία στιγματίζεται και καταδικάζεται από την Πολιτεία, δια του νομοθέτη, κάθε συμπεριφορά που συνιστά έγκλημα με ρατσιστικά χαρακτηριστικά, ως αντιβαίνουσα στις θεμελιώδεις αρχές, δικαιώματα και ελευθερίες στις οποίες βασίζεται, και τις οποίες έχει υποχρέωση να προστατεύει κάθε δημοκρατικό κράτος δικαίου.

ΑΡΘΡΟ 2

2. Με το άρθρο 2 προστίθεται, μετά το άρθρο 93 του Ποινικού Κώδικα, νέο άρθρο 93Α Π.Κ.. Στο άρθρο αυτό εισάγεται αυτοτελώς και προσδιορίζεται η ειδική επιβαρυντική περίπτωση για τη δίωξη και την τιμωρία των εγκλημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά. Σε περίπτωση εγκλήματος με ρατσιστικά χαρακτηριστικά κατά την έννοια της παραγράφου η' του άρθρου 13, η ποινή επιβαρύνεται και δύναται να φτάσει έως το ανώτατο όριο του είδους της ποινής που προβλέπεται για την πράξη χωρίς την συνδρομή ρατσιστικών χαρακτηριστικών».

Η εισαγωγή αυτοτελούς άρθρου περί επιβαρυντικής περίπτωσης διασφαλίζει την υποχρέωση διερεύνησης των ρατσιστικών χαρακτηριστικών κατά το πρώτο στάδιο διατύπωσης- υποβολής της καταγγελίας και άσκησης της ποινικής δίωξης. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ικανοποιείται η ανάγκη να ερευνάται και να αξιολογείται τούτο ποινικά, ως επιβαρυντική περίπτωση, που επηρεάζει τον άδικο χαρακτήρα της πράξης κατά το στάδιο της προδικασίας και της άσκησης της ποινικής δίωξης και όχι κατά το στάδιο της απόφασης, με την επιμέτρηση της ποινής, όπως ισχύει σήμερα σύμφωνα με το άρθρο 79 Π.Κ. Σημειωτέον ότι οι διατάξεις του άρθρου 79 Π.Κ. συνιστούν ατελείς διατάξεις που, από τη θέσπισή τους -το 2008- και μέχρι σήμερα δεν έχουν τύχει εφαρμογής.

Στην παρ. 1 εδ. β του εισαγόμενου άρθρου 93 Α προβλέπεται ειδική διάταξη περί υποτροπής.

Στην παρ. 2 του εισαγόμενου άρθρου 93 Α προβλέπεται αυτοδίκαιη αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων του δράστη σε περίπτωση καταδίκης για εγκλήματα με ρατσιστικά χαρακτηριστικά σε κακουργηματική μορφή.

Στην παρ. 3 του ίδιου, ως άνω, άρθρου προβλέπεται η αυτεπάγγελτη άσκηση ποινικής δίωξης επί εγκλημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά, ακριβώς γιατί η προστασία των προσβαλλόμενων αγαθών εντάσσεται στον πυρήνα του κράτους δικαίου.

ΑΡΘΡΟ 3

3. Στο άρθρο 3 παρ. 1 ορίζεται ότι: «1. Η τέλεση ή συνδρομή στην τέλεση ή υπόθαλψη ή παρασιώπηση τελέσεως εγκλήματος με ρατσιστικά χαρακτηριστικά από δημόσιο υπάλληλο ή λειτουργό κατά την ενάσκηση των καθηκόντων του και στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του συνιστά αυτοτελώς επιβαρυντική περίπτωση».

Με το άρθρο 3 παρ. 2 προστίθεται, μετά το άρθρο 93^A του ΠΚ, άρθρο 93^B. Σε αυτό προβλέπονται αυστηρότερες παρεπόμενες ποινές για τους δημόσιους λειτουργούς και υπαλλήλους, οι οποίοι καταδικάζονται για την τέλεση, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, εγκλημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά. Συγκεκριμένα, καταδίκη δημοσίου λειτουργού ή υπαλλήλου, για πράξεις του άρθρου 13 παρ. «η», που τελέσθηκαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, συνεπάγεται αυτοδίκαιη αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων. Η στέρηση είναι διαρκής σε περίπτωση καταδίκης σε ισόβια κάθειρξη, δεκαετής τουλάχιστον σε περίπτωση κάθειρξης, και πενταετής σε περίπτωση καταδίκης σε φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών, εφ' όσον άλλη διάταξη δεν προβλέπει αποστέρηση για μακρότερο χρόνο.

Η αναγκαιότητα θέσπισης των ως άνω αυστηρότερων παρεπόμενων ποινών είναι προφανής, λόγω της αυξημένης ευθύνης και υποχρέωσης των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων να τηρούν τη νομιμότητα και να σέβονται το κράτος δικαίου. Είναι, συναφώς, αναγκαία η απαξίωσή τους από την Πολιτεία και η αποβολή τους από την όποια δημόσια, εν ευρεία έννοια, θέση ή δημόσιο καθήκον σε περίπτωση τέλεσης, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, εγκλημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά, που προσβάλλουν τον πυρήνα του κράτους δικαίου και της δημοκρατίας, την οποία οφείλουν να διαφυλάσσουν.

ΑΡΘΡΟ 4

4. Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των εγκλημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά κρίνεται αναγκαία η απόδοση ευθύνης και η επιβολή κυρώσεων κατά νομικών προσώπων και ενώσεων προσώπων, για τη διασφάλιση της υποχρέωσής τους να λειτουργούν σύμφωνα με το νόμο. Αντίστοιχες κυρώσεις υπαγορεύονται από διεθνή συμβατικά κείμενα, που είναι δεσμευτικά για την Ελλάδα, και προβλέπονται ήδη στην ελληνική νομοθεσία (Ν. 2639/1998, Ν. 3304/2005, Ν. 3560/2007, Ν. 3691/2008, Ν. 3996/2011, Ν. 4139/2013).

Στο άρθρο 4 θεσπίζεται η ευθύνη νομικών προσώπων και ενώσεων προσώπων και προβλέπεται η επιβολή διοικητικών κυρώσεων κατά αυτών. Ειδικότερα:

«1. Όταν φυσικό πρόσωπο, που έχει δικαίωμα εκπροσώπησης ή λήψης αποφάσεων στο όνομα και για λογαριασμό νομικού προσώπου ή ενώσεως προσώπων ή εξουσία και αρμοδιότητα ελέγχου και εποπτείας αυτών ή διευθυντικό δικαίωμα στο πλαίσιο λειτουργίας αυτών ή που ενεργεί κατ'εντολή ή καθ' υπόδειξη προσώπων που έχουν τα ως άνω δικαιώματα, εξουσίες και αρμοδιότητες, καταδικασθεί με τελεσίδικη

απόφαση, για αξιόποινες πράξεις, σύμφωνα με τα άρθρα 13 παρ. η' και 93Α ΠΚ, όπως εισάγονται με την παρούσα, οι οποίες τελέσθηκαν στο πλαίσιο της δράσης ή προς επίτευξη των σκοπών ή στο όνομα και για λογαριασμό του νομικού προσώπου ή της ενώσεως προσώπων, και με την επιφύλαξη εφαρμογής των διατάξεων περί δήμευσης και κατάσχεσης, επιβάλλονται κυρώσεις στα ως άνω νομικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων ως ακολούθως:

2. Με ειδικώς αιτιολογημένη κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Οικονομικών, που εκδίδεται ύστερα από ακρόαση του νόμιμου εκπροσώπου του νομικού προσώπου ή της ένωσης προσώπων, και έγγραφη, ειδικώς αιτιολογημένη εισήγηση της Εθνικής Επιτροπής Σχεδιασμού και Συντονισμού για την Καταπολέμηση του Ρατσισμού, στην οποία διαβιβάζονται όλες οι κατά τα άνω τελεσίδικες καταδικαστικές αποφάσεις, επιβάλλεται:

α) Διοικητικό πρόστιμο από τρεις χιλιάδες (3.000) έως δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) ευρώ για τελεσθέντα κατά την έννοια της παραγράφου 1 πλημμελήματα.

β) Διοικητικό πρόστιμο από είκοσι χιλιάδες (20.000) έως εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ για τελεσθέντα κατά την έννοια της παραγράφου 1 κακουργήματα.

3. Με την ίδια, ως άνω, απόφαση, πλέον των ανωτέρω προβλεπομένων κυρώσεων, επιβάλλονται και οι ακόλουθες, σωρευτικά ή διαζευκτικά:

α) Προσωρινή απαγόρευση άσκησης εμπορικής ή άλλης δραστηριότητας του νομικού προσώπου ή προσωρινή παύση της λειτουργίας του καταστήματος, του γραφείου ή των εν γένει εγκαταστάσεων, που χρησίμευσαν για την τέλεση του εγκλήματος για χρονικό διάστημα από ένα μήνα έως ένα έτος,

β) πρόσκαιρος ή, σε περίπτωση υποτροπής, κατά τα άρθρα 88 επ. του Ποινικού Κώδικα, οριστικός αποκλεισμός από φορολογικά και άλλα ευεργετήματα, καθώς και από δημόσιες παροχές ή ενισχύσεις.

4. Επιβάλλεται διάλυση του νομικού προσώπου με δικαστική απόφαση, κατά τις γενικές ισχύουσες διατάξεις.

5. Για την επιβολή των παραπάνω διοικητικών κυρώσεων συνεκτιμώνται η βαρύτητα της τελεσθείσας πράξης, παρόμοιες παράνομες πράξεις, για τις οποίες έχουν επιβληθεί κυρώσεις στο παρελθόν, η τυχόν οικονομική ή άλλη ωφέλεια, που αποκόμισε το νομικό πρόσωπο ή η ένωση προσώπων συνεπεία της παράνομης πράξης.

6. Η πράξη επιβολής προστίμου, κατά τα ανωτέρω, κοινοποιείται με απόδειξη στον παραβάτη, αποτελεί έσοδο του Δημοσίου, το οποίο εγγράφεται σε σχετικές πιστώσεις στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, για υλοποίηση δράσεων καταπολέμησης του ρατσισμού και προστασίας των θυμάτων ρατσιστικών εγκλημάτων.

7. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Οικονομικών ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής του παρόντος άρθρου».

ΑΡΘΡΟ 5

5. Η δίωξη των ρατσιστικών εγκλημάτων δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική αν δεν παρέχεται επαρκής προστασία στα θύματα για να μπορέσουν να καταγγείλουν τις σε βάρος τους επιθέσεις. Ο κίνδυνος και η ακολουθούμενη μέχρι σήμερα πρακτική σύλληψης θυμάτων και μαρτύρων, που δεν διαθέτουν νομιμοποιητικά έγγραφα στην Ελλάδα και καταγγέλλουν εγκλήματα με ρατσιστικά χαρακτηριστικά, συνιστούν μείζον πρόσκομμα και αποτρεπτικό παράγοντα για την υποβολή της καταγγελίας και, κατά συνέπεια, καθιστούν αναποτελεσματική τη δίωξη των ως άνω εγκλημάτων. Με το άρθρο 5 εισάγεται ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο προστασίας του θύματος κατ' αντιστοιχία με προηγούμενες σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις (στο άρθρο 44 Ν.3386/2005, όπως ισχύει, και στο άρθρο 187Α ΠΚ παρ. 3 και 4, σχετικά με τη χορήγηση και ανανέωση αδειών διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους στα θύματα trafficking και στα θύματα εγκληματικών πράξεων, οι οποίες προβλέπονται στα άρθρα 1 και 2 του ν. 927/1979 (ΦΕΚ 139 Α') και στην παράγραφο 1 του άρθρου 16 του ν. 3304/2005, αντίστοιχα). Η προστασία του θύματος εξασφαλίζεται άμεσα με την προσωρινή αναστολή της κράτησης και απέλασης, η οποία χορηγείται σε κάθε περίπτωση, δεν δημιουργεί υπέρ του καταγγέλλοντος κανένα άλλο δικαίωμα πέραν της μη απομάκρυνσης και της ψυχοκοινωνικής και νομικής υποστήριξης, εξασφαλίζει όμως την αναγκαία προστασία στο αρχικό και άκρως κρίσιμο στάδιο της καταγγελίας. Στη συνέχεια, μετά την άσκηση ποινικής δίωξης εξασφαλίζεται η παραμονή του θύματος και του μάρτυρα μέχρι την έκδοση αμετάκλητης δικαστικής απόφασης ως εχέγγυο της παροχής έννομης προστασίας και της εξυπηρέτησης του δημοσίου συμφέροντος για την καταπολέμηση του εγκλήματος. Το ως άνω πλαίσιο υπαγορεύεται από διεθνείς συμβατικές υποχρεώσεις και δη προκύπτει από τον ερμηνευτικό συνδυασμό των άρθρων 3 (απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση), 6 (δικαίωμα σε έννομη προστασία) και 13 (αποτελεσματική προσφυγή) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Επιπλέον, κρίνεται αναγκαία η αντικατάσταση της πρώτης παραγράφου του άρθρου 44 του Ν. 3386/2005, όπως ισχύει, και η απαλοιφή της προϋπόθεσης της συνδρομής των όρων της δημόσιας τάξης και ασφάλειας, λαμβανομένου υπ' όψιν του χαρακτήρα της χορήγησης της άδειας διαμονής του εν λόγω άρθρου. Το άρθρο αυτό αφορά πρόσωπα που χρήζουν διεθνούς προστασίας κατ' εφαρμογή υπερνομοθετικών δεσμεύσεων απόλυτου χαρακτήρα, οι οποίες δεν υπόκεινται σε όρους, και δη κατ' εφαρμογή του άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

ΑΡΘΡΟ 6

6. Στο άρθρο 6 προβλέπεται η δωρεάν νομική βοήθεια σε θύματα εγκλημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά και η απαλλαγή τους από τα προβλεπόμενα παράβολα.

ΑΡΘΡΟ 7

7. Στο άρθρο 7 θεσμοθετείται δικαίωμα παράστασης πολιτικής αγωγής, μόνο για την υποστήριξη της κατηγορίας, για νομικά πρόσωπα που δραστηριοποιούνται, σύμφωνα με τους καταστατικούς σκοπούς τους, στο πεδίο των δικαιωμάτων του ανθρώπου και της καταπολέμησης του ρατσισμού και των διακρίσεων. Πέραν των ιδίων των θυμάτων των εγκλημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά, δικαίωμα παράστασης πολιτικής αγωγής, μόνο για την υποστήριξη της κατηγορίας, έχουν και νομικά πρόσωπα, στους σκοπούς των οποίων, σύμφωνα με το καταστατικό τους, περιλαμβάνεται η προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου έναντι του αποκλεισμού, των διακρίσεων και του ρατσισμού. Η διεύρυνση του δικαιώματος σε παράσταση πολιτικής αγωγής κρίνεται αναγκαία λαμβανομένου υπ' όψιν του χαρακτήρα του τελούμενου εγκλήματος, που πλήττει τον πυρήνα των δικαιωμάτων του ανθρώπου και εντάσσεται στα συμφέροντα της κοινωνίας των πολιτών.

ΑΡΘΡΟ 8

8. Στο άρθρο 8 ορίζεται ειδικός εισαγγελέας εφετών για τον συντονισμό και την προαγωγή του εντοπισμού και των διώξεων ρατσιστικών εγκλημάτων σε όλη την Επικράτεια, προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της δίωξης και η εποπτεία της σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.

ΑΡΘΡΟ 9

9. Στο άρθρο 9 συστήνεται Εθνική Επιτροπή Σχεδιασμού και Συντονισμού για την Καταπολέμηση του Ρατσισμού, που υπάγεται στον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η Επιτροπή συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού και αποτελείται από τα εξής μέλη: τους προϊστάμενους των αρμόδιων Διευθύνσεων των Υπουργείων Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Εσωτερικών, Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και Παιδείας και Δια Βίου Μάθησης, έναν εκπρόσωπο της Εθνικής Επιτροπής (ΕΕΔΑ), έναν εκπρόσωπο του Γραφείου της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα (ΥΑ), έναν εκπρόσωπο του Συνηγόρου του Πολίτη, έναν εκπρόσωπο της ΓΣΕΕ, έναν εκπρόσωπο της ΟΛΜΕ, έναν εκπρόσωπο του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών.

Σκοποί της Επιτροπής είναι α) η ανάπτυξη εθνικής στρατηγικής, πολιτικής και δράσης για την καταπολέμηση και την αντιμετώπιση του φαινομένου του ρατσισμού και β) η διασφάλιση λειτουργίας ενός αποτελεσματικού μηχανισμού για την καταγγελία, διερεύνηση και δίωξη εγκλημάτων ρατσιστικής βίας, συμπεριλαμβανομένων και των κρουσμάτων αστυνομικής βίας και αυθαιρεσίας με ρατσιστικά χαρακτηριστικά. Η σύσταση και λειτουργία εθνικού οργάνου για την καταπολέμηση του ρατσισμού, με συμμετοχή εθνικών οργάνων και εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών, είναι επιβεβλημένη για το σχεδιασμό και τη διασφάλιση της υλοποίησης των μέτρων κατά του ρατσισμού και των διακρίσεων σε όλο το φάσμα των κοινωνικών εκδηλώσεων

ΑΡΘΡΟ 10

10. Στο άρθρο 10 ρυθμίζεται η διαδικασία λογοδοσίας του μηχανισμού αντιμετώπισης των εγκλημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι η Εθνική Επιτροπή Σχεδιασμού και Συντονισμού για την Καταπολέμηση του Ρατσισμού διενεργεί έρευνες, αυτοψίες, απευθύνει αναφορές και καταγγελίες προς τους προϊσταμένους των δημοσίων φορέων και υπηρεσιών και ενώπιον των εισαγγελικών και δικαστικών αρχών. Παρότι κρίνεται επιβεβλημένη η σύσταση ανεξάρτητης Αρχής για την αντιμετώπιση του ρατσισμού και των διακρίσεων, καθώς και για την αποτελεσματικότερη διασφάλιση της λογοδοσίας και εποπτείας των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων για συναφή ζητήματα, στο παρόν στάδιο, προτιμήθηκε, λαμβανομένης υπ' όψιν της αναγκαιότητας ταχείας λήψης μέτρων, η ανάθεση αυτού του ρόλου στο Συνήγορο του Πολίτη, στο πλαίσιο των καθηκόντων του και στην συσταθείσα με τον παρόντα νόμο Επιτροπή.